

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א
בס"ד, כ"ז סיוון התשפ"ו

חולין מ"ג – סיווג טריפות, נקב במרה ובוושט, ופסיקה כחומרות סותרות

שאלות:

1. לכבש יש חור במרה, הוא טריפה?

סיווג אבות הטרפות

- בהמשך לדיון במספר הטרפות עולא מסווג את כל הטרפות לשמונה קטגוריות (אבות הטרפות) שנמסרו למשה מסיני:
 1. נקובה (איבר שניקב).
 2. פסוקה (איבר שנחתך).
 3. נטולה (כולל שניטל הכבד שלה, או גלודה שניטל עורה, והירך שיצא ממקומו).
 4. חסורה (איבר שחסר חלק ממנו, או נחתכו הרגליים).
 5. קרועה (איבר שנקרע, וזה כולל הבשר שחופה את הכרס שנקרע).
 6. דרוסה (בהמה שנדרסה על ידי חיה דורסת).
 7. נפולה (בהמה שנפלה מגובה).
 8. שבורה (איבר או עצם שנשברו, וזה כולל חביסת הגולגולת ועקירת צלע).
 - הגמרא אומרת שרשימת שמונת האבות של עולא באה למעט את הדין של רכיש בר פפא בשם רב, שכליה שלקתה היא טרפה, כי זה לא נכלל תחת אף קטגוריה.
 - חייא בר רבא אמר שישנם שמונה מקרים של איברים נקובים שמוגדרים כטרפה: הוושט, קרום המוח, הלב, הריאה, הקיבה, הדקין, הכרס הפנימית, והמסס ובית הכוסות שנחשבים כאחד. וזה חולק על רב עוירא בשם רבא, שמנה גם ניקב הטחול.
 - רבי יוסי ברבי יהודה, בשיטת יחיד מונה גם את המרה, וחולק על תנא קמא בברייתא.
2. האם חור בקורקבן מטריף את הבהמה?

מרה שניקבה

- רבי יצחק ברבי יוסף אמר בשם רבי יוחנן שהלכה כרבי יוסי ברבי יהודה שמרה שניקבה היא טרפה.
 - חבריו של רבי יוסי ברבי יהודה הקשו עליו מאיוב, שעליו נאמר בפסוק: "יִשְׁפֹּךְ לְאָרֶץ מִרְתָּתִי". ובכל זאת איוב המשיך לחיות! מכאן שנקב במרה לא מטריף.
 - רבי יוסי ברבי יהודה השיב: "אין מזכירין מעשה נסים". הרי באותו הפסוק באיוב נאמר: "יִפְלַח כְּלִיֹּתִי וְלֹא יִחְמֹל", וברור שאדם שכוליותו מבוקעות לא יכול לחיות. אלא אצל איוב זה היה נס מיוחד, מכיוון שד' ציווה על השטן: "רַק אֶת נַפְשׁוֹ שְׁמֹר".
- עוד אמר רבי יצחק ברבי יוסף בשם רבי יוחנן שהלכה כדעה שאם ניטל הכבד, הבהמה כשרה רק אם נשאר מהכבד שיעור של כזית.

- האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א
- הגמרא מקשה: הרי רבה בר בר חנה אמר בשם רבי יוחנן שהלכה כסתם משנה, ובמשנה שלנו כתוב שהכבד פוסל רק אם "לא נשתייר ממנו כלום", כלומר, אם נשאר אפילו פחות מכזית, הבהמה כשרה!
אבל בהמשך הפרק במשנה הבאה כתוב 'ואלו כשרות בבהמה', ושם כתוב שאם נשאר כזית זה כשר, משמע שאם נשאר פחות זה טרף? ואלו שתי 'סתם משנה' שסותרות!
 - הגמרא מתרצת: שזו מחלוקת אמוראים, ורבי יצחק לא סובר שרבי יוחנן פוסק כסתם משנה. כי במקרה הזה אין עדיפות לסתם משנה על חברתה, ובכל זאת רבי יוחנן פסק.
 - עוד אמר רבי יצחק ברבי יוסף בשם רבי יוחנן שאם המרה ניקבה במקום חיבורה לכבד, והכבד סותם את הנקב – הבהמה כשרה (אפילו לרבי יוסי ברבי יהודה).
 - ועוד אמר רבי יצחק ברבי יוסף בשם רבי יוחנן שאם ניקב בשר הקורקבן של העוף, אבל הכיס (הקליפה) הפנימי שלו נשאר שלם – העוף כשר. הגמרא מבררת את המקרה ההפוך ומביאה את דברי רב נחמן שבין אם ניקב הכיס והקורקבן שלם, ובין אם ניקב הקורקבן והכיס שלם (כלומר, ניקב אחד מהם ללא השני) – העוף כשר.
 - רבא אמר שלושת יש שני קרומים (עורות): החיצוני אדום והפנימי לבן. ואם ניקב רק אחד מהם – הבהמה כשרה. והסיבה שרבא מפרט את הצבעים היא כדי ללמד שאם הצבעים התחלפו החיצוני לבן והפנימי אדום – הבהמה טרפה.
 - הגמרא מבררת מה הדין אם שני הקרומים ניקבו, אבל הנקבים לא נמצאים אחד מול השני:
 - בהתחלה הגמרא סברה שמר זוטרא בשם רב פפא אמר שבושט הבהמה כשרה, ובקורקבן היא טרפה כי בקורקבן האוכל מתאסף ולכן הוא יכול לזלוג החוצה גם כשהנקבים לא מכוונים.
 - אבל רב אשי מקשה שבושט הבהמה אוכלת וגועה, והוא כל הזמן מתרחב ומתכווץ. הקרומים זיזים, ונוצר חשש שהנקבים יזדמנו אחד מול השני וייווצר חור מפולש. הקורקבן, לעומת זאת, קשיח במקומו, ואין חשש שהנקבים ייפגשו, והעוף צריך להיות כשר.
 - רב אחא בריה דרב יוסף מאשר שמר זוטרא בשם רב פפא אמר כרב אשי.
 - רבה אמר שאם הוושט ניקב, ואחר כך קרום צמח וסתם את הנקב – הקרום הזה לא נחשב כסתימה והבהמה נשארת טרפה (כי סתימה כזו לא מחזיקה מעמד בוושט).
3. הכבשה של אבינועם, אכלה קוץ, האם יש לחשוש שהיא טריפה?

נקב בוושט

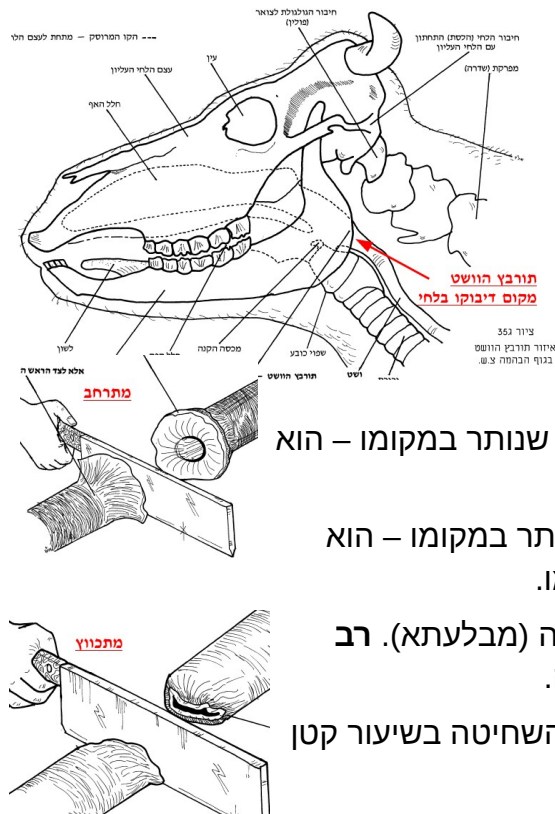
- רבה אמר עוד שהוושט לא יכול להיבדק מבחוץ, כי הקרום החיצוני אדום ודם של פציעה לא ניכר עליו, אלא הבדיקה חייבת להיעשות רק מהצד הפנימי הלבן. הדין הזה נחוץ עבור בהמה שיש ספק אם נדרסה על ידי חיה טורפת, ויש לבדוק אם הוושט האדים בחלק הפנימי שלו מהארס.
בהמה כזו הובאה לפני רבה והוא התחיל לבדוק את הוושט מצידו החיצוני. אביי הקשה עליו: שהוא עצמו אמר שהוושט נבדק רק מבפנים!, רבה הפך את הוושט, בדק אותו

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א

מבפנים, מצא שתי טיפות דם והטריף את הבהמה. הגמרא אומרת שרבה רק רצה לחדד ולבחון את אביי.

- **עולא** אמר שאם נמצא קוץ תחוב בוושט מבפנים, ובקרום החיצוני לא רואים נקב, הבהמה כשרה. לא חוששים שמא הקוץ ניקב את שני הקרומים והקרום החיצוני הבריא ונסתם.
 - הגמרא מקשה על **עולא**: למה לא לחשוש כמו שחוששים בספק דרוסה, וצריך לבדוק? הגמרא מתרצת שעולא **סובר** שגם לספק דרוסה לא חוששים.
 - הגמרא מקשה עוד מכמה מקרי ספיקות שבהם חוששים לספק איסור, כמו חתיכות שומן וחלב, סכין שנמצאה פגומה לאחר השחיטה, וספק טומאה ברשות היחיד.
 - הגמרא מתרצת שבמקרים האלו הוחזק איסור כלומר היה מעורב איסור ודאי או שנולד פגם ודאי בגוף הכלי, כאן בכלל לא בטוח שהקוץ נקב, ובספק טומאה בכלל מדובר בגזירת הכתוב שנלמדת מסוטה וזה לא קשור לדיני איסור והיתר.
 - תלמיד אחד אמר לפני **רב כהנא** שאם הקוץ רק נמצא בוושט לא חוששים, אבל אם הוא תקוע (ישב) חוששים שמא ניקב והבריא. **רב כהנא** דחה את דבריו ואמר: שלא חוששים לנקיבה גם אם הוא תקוע (ישב), כי בקוץ שרק נמצא בוושט – פשוט שלא חוששים, שהרי כל חיות השדה אוכלות קוצים דרך קבע.
4. אהוד רוצה לצאת ידי כל הדעות, והוא מחמיר בהלכה, האם הוא נוהג נכון?

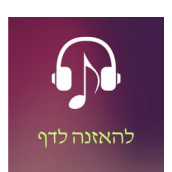
תורבץ הוושט ואיסור פסיקה כשתי חומרות

- האמוראים נחלקו בתורבץ הוושט שזה אזור הדיבוק של הוושט בלחי. מה הדין אם ניקב שם:
 - **רב אומר**: נקיבתו במשהו מטריפה, מכיוון שהמקום הזה מוגדר כמקום שחיטה דינו כמו הוושט עצמו.
 - **שמואל אומר**: נקיבתו פוסלת רק ברובו, מכיוון שהמקום הזה לא מוגדר כמקום שחיטה.
- איך מזהים את תורבץ הוושט?
 - **מרי בר מר עוקבא אמר** בשם **שמואל**: שכל אזור שבשעת חיתוכו הוא מתרחב – זה תורבץ הוושט. ואזור שנותר במקומו – הוא הוושט עצמו.
 - **רב פפי אמר** בשם **רב ביבי בר אביי** הפוך, שאזור שנותר במקומו – הוא תורבץ הוושט. ואזור שמתכווץ (כויץ) – הוא הוושט עצמו.
- **יונה** בשם **רבי זירא אמר**: שתורבץ הוושט הוא בית הבליעה (מבלעתא). **רב אויא מסביר** שהמקום הזה הוא קטן משעורה וגדול מחיטה.
- הגמרא מספרת שהשוחט של **בני רב עוקבא** התחיל את השחיטה בשיעור קטן בתורבץ הוושט, וסיים אותה בתוך הוושט עצמו.
 - **רבא פסק** שהשור טרפה, הוא החמיר גם **כרב** שנקיבת תורבץ הוושט במשהו וגם **כשמואל** שתורבץ הוושט לא נחשב מקום שחיטה כשר, ולכן זה בכלל נקב.
 - **כשרבי אבא שמע**, הוא פסק שהשור מותר באכילה הן לדעת **רב** והן לדעת **שמואל**:

הדף לע"נ
אמור"ר שלמה חיים משה ב"ר שמואל מנחם הכ"מ
נלב"ע י"א כסלו התשפ"ו

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א

- לדעת **רב** – תורבץ הוושט הוא מקום שחיטה כשר, ולכן החיתוך הקטן הוא התחלת שחיטה כשרה. לדעת **שמואל** – תורבץ הוושט הוא לא מקום שחיטה כשר, והחיתוך הקטן שם לא פוסל אלא רק ברובו.
 - בעקבות זאת, **רבי אבא** שלח הוראה ל**רבא** (שהוא בנו של **רב יוסף בר חמא**) שישלם לבעלים את דמי השור, מכיוון שהוא גרם להם להפסיד שור כשר לחלוטין.
 - האיסור לפסוק כשתי חומרות סותרות:
 - **מר בנו של רבינא** מביא סיוע לפסיקה של **רבי אבא** מבריייתא מפורשת שאומרת: שהלכה **כבית הלל**. והרוצה לעשות הכל **כבית שמאי** חומרות וקולות – רשאי. הרוצה לעשות הכל **כבית הלל** – רשאי. אבל אדם שנוהג גם כקולי **בית שמאי** וגם כקולי **בית הלל** – הוא רשע. ואדם שנוהג גם כחומרי **בית שמאי** וגם כחומרי **בית הלל** (כמו שעשה לכאורה **רבא**) – עליו נאמר בפסוק: "הִכְסִיל בְּחֻשָּׁף הוֹלֵךְ".
- והגמרא תמשיך לדון בזה בדף הבא.